

Energidepartementet

03.07.2025

Forslag til endringer i forskrift om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven - høringsuttalelse

Vi viser til høring av forslag til endringer i forskrift om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven, (deres ref. 25/1449).

Innledning

Verden står nå overfor to eksistensielle menneskeskapte kriser; tap av naturmangfold og klimaendringer. Arealinngrep og nedbygging av natur er den viktigste årsaken til tap av naturmangfold, samtidig er måten vi bruker våre landområder på, en betydelig driver av klimaendringene. Det fundamentale problemet er at begge krisene skyldes at mennesket tar for stor plass og bruker for mye av jordas ressurser, noe som fører til at vi ødelegger selve grunnlaget for vår økonomi, matsikkerhet, helse og livskvalitet.

Dette betyr at vi ikke kan løse den ene krisen på bekostning av den andre krisen. Det vil si at vi ikke kan løse klimakrisen med fortsatt ødeleggelse av naturen.

Den Norske Turistforening (DNT) og Norsk Friluftsliv er derfor opptatt av at nye energianlegg ikke bygger ned mer av norsk natur, og at lover og forskrifter, herunder energiloven med forskrifter, ivaretar dette. Som følge av dette er vi kritiske til de foreslåtte endringene, og mener at som et minimum må alminnelig høring av KVV opprettholdes og forskriftsfestes.

Saken

Da KVV-ordningen ble innført i 2013, i etterkant av monstermastsaken i Hardanger, var formålet å sikre tidlig politisk involvering, styrke energimyndighetenes styring med konseptvalget, synliggjøre behovet for tiltak og valgt konsept, og sikre den faglige kvaliteten på beslutningsgrunnlaget i de største kraftledningssakene. Da KVV-ordningen ble innført ble det antatt at det å løfte fram prinsipielle spørsmål om behov og konseptvalg tidlig i prosessen, ville bidra til at den etterfølgende behandlingstiden kunne reduseres.

Forslaget til forskriftsendring innebærer å avvikle kravet om ekstern kvalitetssikring og myndighetsbehandling av konseptvalgutredninger (KVV) for nye, store kraftledninger i

transmisjonsnettet med spenning på minst 300 kV og lengde på minst 20 km, og samtidig oppheve bestemmelsene om at kompetansen til å fatte vedtak om konsesjon etter energiloven til slike anlegg legges til Kongen i statsråd. Den alminnelige delegeringen av konsesjonsmyndigheten etter energiloven til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) blir dermed gjeldende også for disse sakene, og departementet vil oppdatere gjeldende delegeringsvedtak.

Formålet med å endre forskriften er å forenkle og effektivisere myndighetenes behandling av nye, store kraftledningsanlegg. Det vil etter endringen fremdeles være krav om at Statnett og alle andre nettselskaper gjennomfører KVV for nettanlegg med spenning på minst 47 kV, og involverer berørte kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med utredningen.

Kommentarer til forslaget

DNT og Norsk Friluftsliv har en viss forståelse for ønske om å forenkle og effektivisere myndighetenes behandling av nye, store kraftledningsanlegg, men samtidig kan ikke denne forenklingen og effektiviseringen gå på bekostning av hensynet til verken medvirkning eller natur- og friluftslivsinteresser, jf. det vi skriver innledningsvis om natur- og klimakrisen. Får vi en prosess med manglende medvirkning og tillitt og mange klager, er det ikke sikkert at det totalt sett fører til spart tid i prosessen.

Prinsipielt mener vi det er viktig å kutte båndene mellom tiltakshaver og utreder når det gjelder behovsvurderinger og konsekvensutredninger for å sikre god kvalitet på, og tillitt til utredningene. Dette er også noe vi har påpekt i mange andre sammenhenger og tidligere høringer. Vi mener derfor det i utgangspunktet er viktig med en ekstern kvalitetssikring av KVV.

Hvis forslaget til endring blir vedtatt vil kravet om ekstern kvalitetssikring og myndighetsbehandling av KVV falle bort og det vil heller ikke lengre være en formell høring av KVV-en. En slik løsning vil stille strengere krav til Statnett, som i større grad må belyse og dokumentere behovet for tiltaket og det valgte konseptet grundig i meldingen og konsesjonssøknaden. Samtidig vil det også stille strengere krav til NVE, som må vurdere om kvaliteten av KVV er i tråd med kravene, særlig de samfunnsøkonomiske vurderingene, som da ikke lengre vil bli kontrollert gjennom ekstern kvalitetssikring. I så tilfelle mener vi at Miljødirektoratet må få en sentral rolle i kvalitetssikringen, sammen med NVE, ettersom nye kraftlinjer potensielt vil få store konsekvenser for viktige natur- og friluftslivsinteresser.

I et levende demokrati er vi også helt avhengig av muligheter for medvirkning og reell innflytelse fra sivilsamfunnet i beslutningsprosesser. Dette er viktig for troverdigheten og tilliten til de beslutningene som tas. **Hvis kravet om ekstern kvalitetssikring skal avvikes, mener DNT og Norsk Friluftsliv at det må stilles krav i forskriften til at NVE sender KVV-en på alminnelig høring.** Dette kan til dels veie opp for manglende

kvalitetssikring, og bidra til at alle konsekvenser ved utbyggingen kan bli belyst når NVE vurderer kvaliteten på KVUen, og om gevinsten for samfunnet er større enn kostnadene. Lokalkunnskap er særlig viktig når en skal vurdere ikke-prissatte verdier, og når det skal tas stilling til trasé.

Ordinær høring vil også sikre at Miljødirektoratet kan komme med sine synspunkter, hvis de ikke får en sentral rolle i kvalitetssikringen, slik vi primært mener de bør ha, jf. avsnittet ovenfor. I tillegg er det viktig at vurderingene og innholdet i KVU gjøres tilgjengelig på en hensiktsmessig måte slik at sivilsamfunnet kan forstå konsekvensene og ta stilling til innholdet i KVUen. Her er det stort potensiale ved bruk av PlanNett.

Vennlig hilsen

Den Norsk Turistforening

Siren S. Juliussen

seniorrådgjevar, energi og naturforvaltning

Norsk Friluftsliv

Hans Erik Lerkelund

fagsjef naturforvaltning